

Таким чином, у вагітних підлітків, які заміжні або планують вийти заміж, спостерігається позитивний емоційний фон, що може свідчити про безумовне прийняття рішення виношувати дитину, адаптацію до нової ролі. У дівчат, не задоволених стосунками з партнером, домінують неадекватні типи переживання вагітності, що може свідчити про низький рівень емоційної підтримки партнера. Також, вагітним, які оцінюють свій стан як сприятливий, властивий більш виражений позитивний психоемоційний фон перебігу вагітності, вони приймають свою вагітність, адаптовані до нового стану, у них сформований оптимальний, або адекватний тип переживання вагітності.

Висновки. Вагітність у підлітковому віці викликає цілий комплекс проблем і тривог – складні стосунки з рідними, проблеми з батьком майбутньої дитини, з навчанням, несамостійність і залежність від батьків, опікунів. Все це призводить до важкого нервово-психічного стану дівчини, що відіб'ється на перебігу її вагітності. В юних вагітних спостерігається високий рівень тривоги, страху, пов'язані з очікуванням конкретних загрозливих подій (самотності, реакції вчителів, батьків). Для них характерні нервове виснаження, нестійкість уваги, образливість, порушення сну і плаксивість. Період адаптації до вагітності супроводжується занепокоєнням. Іноді під час вагітності дівчатами-підлітками вживається алкоголь, вони палять, ведуть статеве життя, ігнорують явні ознаки вагітності. Таким чином, вагітність в пубертатному періоді зумовлює грубе порушення не тільки в розвитку статевої та материнської поведінки, а й багатьох особистісних утворень. Проте є випадки, коли вагітні дівчата-підлітки, позитивно сприймають свій стан і готуються ставати матерями, незважаючи на свій вік. Основним у цій ситуації є підтримка рідних дівчинці людей, тобто батька самої дитини та її власних батьків, тому особливості переживання вагітності зазвичай напружені пов'язані з прийняттям свого стану як вагітної дівчини, так і її батьків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белогай К.Н. Современные подходы к психологическому исследованию беременности /К. Н. Белогай// Вопросы психологии. – 2001. - №2. – С. 22-36.
2. Бергум В. Моральный опыт беременности и материнства /В. Бергум// Человек. – 2000. - №2. – С. 16-27.
3. Братусь І. В. Соціально-педагогічна робота з юними матерями у США та Великій Британії : дис... канд. пед. наук: 13.00.05 / І. В. Братусь // Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ. – 2007. – 229 с.
4. Брутман В.И. Влияние семейных факторов на формирование девиантного материнства / В.И. Брутман А.Я. Варга И.Ю. Хамитова // Психологический журнал. – 2000. - №2. – С. 79-88.
5. Григорьева Н.А. Здоровье детей, рожденных у юных матерей / Н. А. Григорьева, Н. В. Саввина // Репродуктивное здоровье детей и подростков. - 2011. - №6. - С.10-17.
6. Гурко Т.А. Опыты сексуальных отношений, материнства и супружества несовершеннолетних женщин /Т.А.Гурко//Социологические исследования. – 2002. - №2. - с. 88-91
7. Филиппова Г.Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. - №2. – С. 22-37.

Оленчук М.

Науковий керівник – доц. Свідерська Г.М.

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНИХ ІНТИМНИХ СТОСУНКІВ У ЗРІЛОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Навряд чи знайдеться більш-менш культурна людина, яка б не чула і не вживала слово «інтим», а також похідні від нього слова та словосполучення. У той же час на прохання дати визначення цьому поняттю навіть професійні психологи відчують певні труднощі.

Проте чим більше відомостей ми отримуємо про світ інтимного, тим складнішою видається спроба сформуванню його цілісний, завершений образ. В.О. Татенко зазначає, що вже саме існування такого феномену, як інтимне життя, передбачає й навіть вимагає розглядати його як цілісну функціональну структуру, відкриту до взаємодії із світом, готову до постійних змін і розвитку [5].

Психологічна сутність поняття інтимності набуває найрізноманітнішого бачення зі сторони науковців. Як правило, поняттям інтимність описують певного роду близькість, тісний зв'язок, який має особливе значення для людини.

На думку Г.Юрчинської, сьогодні вивчення інтимності як психологічного явища нагадує ситуацію метушні біля «вавилонської вежі»: інтимність як міжособистісна подія (Д. Штерн), інтимність як компонент кохання (Зик Рубі; Р. Дж. Стенберг), інтимність як близький зв'язок (Г.Ф.Келлер), інтимність як цінність дружби (І.Кон), інтимність як потреба і умова приєднання людини до групи (В.Шутц, Р. Валгмаа, Е.Нимм), інтимність як тісна психологічна комунікація (І. Тартаковська), інтимність як високий рівень довіри, інтимність як емоційне ставлення до іншого і як функція невербальної комунікації (М.З. Паттерсон), інтимність як форма приватності у спілкуванні (А. Вестін; Т. Алексєнко), інтимність як сплетіння життєвих середовищ (А.Л. Кінтас), інтимність як стосунки на рівні его-станів «дитина - дитина» без гри та експлуатації (Е.Берн), інтимність як стадія розвитку особистості (Е.Еріксон) тощо. Виділяють різні форми інтимності: тілесна, особиста (особистісна), духовна, емоційна, інтелектуальна, ціннісна, сексуальна [4]. Перераховані аспекти є не що інше як змістові складові зазначеного явища.

Мета статті – з'ясувати сутність інтимних стосунків та розкрити психологічні умови розвитку їх гармонійності у зрілому юнацькому віці.

Зазвичай, поняття інтимність використовується у контексті любовних та сексуальних стосунків. Так, аналізуючи проблеми чуттєвої та сексуальної інтимності, Гері Ф. Келлер зазначає, що для інтимності необхідна співучасть у відносинах. Тому співучасть у інтимних відносинах означає, що людина повинна певною мірою усвідомлювати те, що відбувається на даний момент та з відповідальністю ставити до комунікації або дій, якщо такі необхідні.

Г.Олпорт одним із критеріїв особистісної зрілості вважає здатність встановлювати близькі міжособистісні стосунки. Зокрема, у цьому зв'язку він згадує дружню інтимність і співчуття. Дружній інтимний аспект відносин, з позиції автора, - це здатність людини виявляти до сім'ї, близьких друзів глибоку любов, позбавлену власницьких почуттів або ревності.

У теорії Роберта Дж. Стернберга інтимність розглядається як складова кохання, один із трьох його компонентів. Зокрема, інтимний компонент передбачає наявність близьких взаємин, які включають в себе: бажання підвищити добробут коханої людини, відчуття щастя з коханим, глибоку повагу до коханої людини, можливість розраховувати на кохану людину, коли це необхідно, взаєморозуміння, вміння ділитися своєю власністю з коханою людиною, отримувати та надавати духовну підтримку, сексуальні відносини, усвідомлювати значущість коханої людини в житті. Інтимність - це почуття близькості, прихильності, яке з'являється в любовних відносинах.

Таким чином, проведений нами аналіз наукової літератури дозволив стверджувати, що *інтимні відносини – це змістовні відносини двох людей, з глибоко особистісними, таємними і задушевними переживаннями, які проявляються у пристосованості поведінки однієї людини до виражених потреб іншої людини заради найбільш повного, взаємного задоволення.*

Емпіричне дослідження інтимних стосунків молодих пар ми розпочали із з'ясування того, як розуміють поняття інтимних гармонійних стосунків пари зрілого юнацького віку за допомогою авторської анкети «Розуміння поняття інтимних стосунків». Також нами було досліджено сексуальний профіль за методикою «Оцінка сексуального профілю» (А. Н. Обозової) та інтимну сумісність партнерів «Тест на сумісність пари» (Л. Пономаренко). У дослідженні брали участь 15 пар зрілого юнацького віку.

За отриманими даними авторської анкети було виявлено такі результати. Більшість дівчат розуміє інтимні стосунки як секс (57%), в той час як 60% хлопців визначають інтимні стосунки через поняття кохання. З'ясовуючи роль інтимних стосунків у житті кожного досліджуваного, було виявлено, що незалежно від статі вони посідають одне з найважливіших. Це трактується тим, що інтимні стосунки є невід'ємною частиною стосунків кожної пари.

При дослідженні поняття «гармонії інтимних стосунків» було виявлено, що усі досліджувані пари стверджують про її присутність у їхніх відносинах. Юнаки визначали, що гармонійні інтимні стосунки будуються на довірі, турботі, щирості, близькості та задоволенні в сексуальному плані. Основною складовою вони вважають взаєморозуміння. Дівчата ж трактують наявність гармонії в стосунках через довіру, почуття любові. Взаєморозуміння та стосунки без протиріч вони виділяють як основні. На думку хлопців і дівчат гармонія інтимних стосунків залежить від багатьох аспектів. Це: сумісність характеристик партнерів, однакові цінності, установки, стереотипи, хороші стосунки з родичами партнера, сексуальний досвід, регулярний секс.

Дівчата виділяють такі аспекти як: зовнішня привабливість партнера, сумісність характеристик партнерів, однакові цінності, установки, стереотипи партнерів, хороші стосунки із родичами партнера, статевої досвід, регулярний секс.

При дослідженні оцінки сексуально профілю юнаків та дівчат було виявлено, що у стосунках із партнерами для них характерна експресивність, сміливість, рішучість у поведінці та виражене почуття ревності. Лише невелика кількість хлопців (35%) здатна брати відповідальність за інтимні стосунки із партнеркою. Дівчата ж навпаки цілком і повністю беруть її на себе (100%). Обидві статі визначають кохання як найвищу цінність, однак вони не заперечують думки про те, що сексуальні стосунки є основою цієї любові.

Отримані результати щодо дослідження сумісності пар визначили, що у 60% пар виявлено високий рівень. Це свідчить про схильність до сумісності і довготривалого шлюбу.

Для 40% пар притаманний середній рівень сумісності. В даному випадку партнерам необхідно переглянути «пробіли», які наявні в тій чи іншій сфері життя та працювати над ними. Наприклад, відмінність інтересів партнерів, розподіл сімейних ролей тощо.

Отримані результати свідчать також про те, що стосунки часто залежать від ціннісних орієнтацій, життєвих установок партнерів. Для того, щоб створити гармонію у стосунках, необхідно докладати певних зусиль кожному із партнерів. Не існує просто ідеальних стосунків. Однак, гармонії в них можна досягнути за допомогою взаєморозуміння та бажання покращувати стосунки.

Гармонійні інтимні стосунки приносять радість і задоволення, доставляють задоволення і позитивні емоції. А відсутність гармонійних інтимних відносин часто стає причиною виникнення конфліктів у парі.

Проведене нами емпіричне дослідження дало змогу виділити наступні психологічні умови формування гармонійних інтимних стосунків у зрілому юнацькому віці.

Для того, щоб досягти гармонії в інтимних стосунках, молодим людям для початку необхідно навчитись спілкуватися. Немає особи, яка б не відчувала потреби в любові і душевному спілкуванні. Для

цього треба обговорювати з партнером спільне інтимне життя, спільно намагатися змінити те, що не подобається. Говорити частіше один одному про свої емоції, почуття, любов.

Ще однією умовою є пізнання партнерами один одного. Гармонійні відносини ґрунтуються не на новизні і незвичності, а на знанні особливостей і потреб один одного, здібностях та вмінні доставити взаємне задоволення [1]. Гармонії в інтимних стосунках можна досягти лише в складному і копіткому процесі пристосування партнерів один до одного. Тільки довготривалі стосунки допоможуть зрозуміти справжню радість сексу, доставити задоволення від уміння піднести партнера на вершину блаженства[2].

Гармонійні інтимні стосунки просто неможливі без кохання і поваги до партнера. Ці відносини базуються не на задоволенні природних потреб, а на досягненні сполучення не тільки тіл, а і енергії, і душ. Психологи небезпідставно стверджують, що в більшості випадків причиною розставання сексуальних партнерів є саме відсутність між ними кохання. Без присутності справжніх почуттів, секс, навіть самий хороший, ніколи не стане гармонійним.

Домогтися результату гармонійних інтимних стосунків вдається тим парам, які до них наполегливо прагнуть. Досягнення інтимної гармонії є завданням, яке потрібно вирішувати обом партнерам. Величезну роль у забезпеченні гармонійних інтимних стосунків відіграє присутність психологічної рівноваги у взаєминах партнерів, і, звичайно ж, прагнення до вдосконалення.

Висновки. Таким чином, інтимні стосунки – це змістовні стосунки двох людей з глибоко особистісними, таємними і задушевними переживаннями, які проявляються у пристосованості поведінки однієї людини до виражених потреб іншої людини заради найбільш повного, взаємного задоволення. Сутність таких відносин полягає у саморозкритті, відкиданні зовнішніх, рольових способів поведінки і здатності розділити внутрішнє життя з іншим.

Основними чинниками формування гармонійних інтимних стосунків у зрілій юності виділяють: уміння спілкуватись, пізнавати один одного, знання конкретного партнера, розуміння його неповторних особливостей, психологічна сумісність пари вміння і бажання вносити новизну у стосунки. Однак, найголовнішим чинником є кохання, тому що які б знання у нас не були про партнера, без істинного та щирого почуття ніякі стосунки не можуть бути гармонійними.

Проведене нами дослідження не претендує на вичерпне розв'язання складної та багатопланової проблеми інтимності та інтимних стосунків. У процесі роботи виокремився ряд напрямків, кожен із яких може стати предметом самостійного дослідження, зокрема, врахування особливостей впливу засобів масової інформації, мережі Інтернет на розвиток уявлень молоді про інтимне, гендерні відмінності у розумінні інтимного життя, дослідження психологічних особливостей становлення інтимних стосунків у парі тощо.

Тому **перспективи подальших досліджень** ми вбачаємо у детальному та всебічному дослідженні феномену інтимності людини на різних етапах її життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загудайлова Г. Интимные отношения пары: секреты гармонии [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.efamily.ru/articles/104/2149>
2. Кутішенко В.П. Интимность как форма самопознания та пізнання іншої людини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://elibrary.kubg.edu.ua/360/1/V_Kutishenko_NP.pdf.
3. Обозов Н. Н. Совместимость и срабатываемость людей / Н.Н. Обозов. - СПб.: Облик, 2000.
4. Татенко В.О. Світ інтимного життя як предмет психологічного дослідження [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/1167>
5. Татенко В. О. Психологія інтимного життя : [монографія] / В. О. Татенко. - Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 300 с.

Павлусь О.

Науковий керівник – доц. Олексюк В.Р.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ШЛЮБУ В ПЕРІОД РАННЬОЇ ЮНОСТІ

Процес трансформації сучасної сім'ї як соціального інституту супроводжується тривожними ознаками її дезорганізації – збільшенням кількості розлучень, деструктивних конфліктів, формалізації стосунків, зниженням рівня народжуваності, послабленням виховного потенціалу сім'ї тощо. Одним із напрямків збереження шлюбу є розвиток психологічної готовності молодих людей до створення сім'ї.

У сучасній психології уявлення учнів старших класів про сім'ю вивчали Т. Демідова [1], Л. Долинська [4], І. Мачуська [2] та інші. Більшість сучасних дослідників (В. Кравець, Д. Луцик, В. Макаров, Н.Новікова, В. Постовий, Г. Сутріна, Н. Феоктистова, І. Шалімова та ін.) вказують на необхідність комплексного підходу до формування в молоді готовності до шлюбу.

Нами описуються результати діагностичного дослідження особливостей психологічної готовності до шлюбу у період ранньої юності, обґрунтовується вікова специфіка досліджуваного феномена, здійснюється аналіз уявлень старшокласників про майбутні шлюбно-сімейні стосунки.

У психолого-педагогічній літературі поняття «психологічна готовність до шлюбу» характеризується різнобічними підходами і розглядалось у працях М. Дяченка й Л. Кандибовича, Л.Коростильової, Г. Навайтиса, І. Панкова, В. Зацепіна, В. Каблукова, П.Кравчук, К. Шпарке. Узагальнюючи, можна стверджувати, що аналіз